

**COMISIA EUROPEANĂ PENTRU DEMOCRAȚIE PRIN LEGE  
(COMISIA DE LA VENEȚIA)**

**DECLARAȚIA INTERPRETATIVĂ (REVIZUITĂ)  
A CODULUI BUNELOR PRACTICI ÎN MATERIE ELECTORALĂ  
A PARTICIPĂRII  
PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI LA ALEGERI**

**Adoptată de Consiliul pentru Alegeri Democratice  
la cea de-a 39 –a adunare  
( Veneția, 15 Decembrie 2011) și  
de Comisia de la Veneția ca ce-a de-a 89-a sesiune plenară  
(Veneția, 16-17 Decembrie 2011)**

**I. CODUL DE BUNE PRACTICI ÎN MATERIE ELECTORALĂ**, adoptat de Comisia Europeană pentru Democrație prin Lege (Comisia de la Veneția) în Octombrie 2002, prevede cele „cinci principii, care stau la baza moștenirii electorale europene și care sunt: principiul universal, egal, liber, secret și sufragiu direct” (art. I.). Ulterior, în articolul I.1.1. Codul prevede că „sufragiul universal semnifică în principiu că toate ființele umane au drept de a vota și de a candida”.

1. Persoanele cu dizabilități trebuie să poată să își exercite dreptul la vot și să participe la viața publică și politică ca reprezentanți electorali pe baze egale cu alți cetățeni. Participarea tuturor cetățenilor la viața publică și politică precum și la procesul democratic este esențial pentru dezvoltarea societăților democratice.

## **II. URMĂTOARELE ASPECTE COMPLETEAZĂ PRINCIPIILE STIPULATE ÎN COD**

### **1. Sufragiu universal**

2. Sufragiul universal este un principiu fundamental al moștenirii electorale europene. Persoanele cu dizabilități nu pot fi discriminate în această privință, în conformitate cu Art. 29 a Convenției Națiunilor Unite pentru drepturile persoanelor cu dizabilități<sup>1</sup> și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.<sup>2</sup>
3. Procedurile de vot și facilitățile trebuie să fie accesibile persoanelor cu dizabilități, așa ca aceștia să poată să își exercite drepturile lor democratice și să permită în caz de necesitate asigurarea asistenței la vot, cu respectarea principiului, în care procesul de vot trebuie să fie individual (Codul, art. I.4.b.).
4. Aplicarea principiilor de design universal<sup>3</sup> și participarea directă și indirectă a participanților la toate etapele de proiectare, sunt mijloace eficiente pentru îmbunătățirea accesibilității la secțiunile de votare și a procedurilor electorale, pentru acordarea votului unei persoane și pentru a obține acces la informațiile referitoare la alegeri.

### **2. Sufragiu egal**

5. Principiul „oportunității egale trebuie să fie garantat părților și candidaților în aceeași măsură/la fel” (Codul, art. I. 2.3. a.). Aplicarea acestui principiu trebuie să fie extinsă pentru a include egalitatea de oportunități pentru persoanele cu dizabilități care candidează la alegeri.

---

<sup>1</sup> Convenția pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități a fost adoptată pe 13 Decembrie 2006 de Națiunile Unite la New-York.

<sup>2</sup> Curtea Europeană pentru Drepturile Omului, cazul Kiss v. Ungaria, solicitarea Nr. 38832/06, Hotărârea din 20 mai 2010. Vezi în particular par. 43-44, cu referire la Art. 29 din Convenția ONU.

<sup>3</sup> Recomandarea CM/Rec(2009)8 a Comitetului de Miniștri a statelor membre pentru obținerea unei participări complete prin Proiectarea Universală: Proiectarea Universală este o strategie, care are drept scop de a face proiectarea și compoziția diferitor medii, produse, comunicări, tehnologii informaționale și servicii accesibile și inteligibile, la fel ca și utilizabile de către fiecare, în cea mai mare măsură, prin modul cel mai independent și natural posibil, preferabil fără necesitate de adaptare și soluții speciale. Termenii „proiectare pentru toți”, „accesibilitate integrală”, „proiectare accesibilă”, „proiectare incluzivă”, „fără bariere de proiectare”, „proiectare transgenerațională” și „accesibilitate pentru toți” sunt privite ca transpuneri spre termenul „Proiectare Universală” folosită în acest text.

### 3. Sufragiu liber

6. În obligația de a „permite alegătorilor să cunoască lista și candidații ce candidează la alegeri” (Codul, art. I.3.1.b.ii), autoritățile publice trebuie să se asigure că informația dată este disponibilă și accesibilă în toate formatele alternative necesare, sub restricția siguranței comune, reglementarea juridică și fezabilitate realistă, în cea mai mare măsură posibilă, ținând cont de principiul de acomodare rezonabilă<sup>4</sup>. Informația furnizată trebuie să fie ușor de citit și de înțeles.

### 4. Sufragiu secret

7. Dreptul persoanelor cu dizabilități de a vota prin vot secret trebuie să fie protejat, inter alia, prin „garantarea exprimării libere a dorinței persoanei cu dizabilități ca alegători și, în acest scop, unde este necesar, la cererea lor, să-și poată permite folosirea tehnologiilor de asistență și/sau să fie asistat la votare de o persoană la propria alegere<sup>5</sup>” în condițiile în care este sigur că persoana aleasă nu exercită o influență necuvenită.

---

<sup>4</sup> Articolul 2 – Definițiile Convenției Națiunilor Unite pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități; „Acomodare rezonabilă” semnifică ajustări și modificări necesare și corespunzătoare, care nu impun o sarcină disproporționată sau nejustificată, în vederea asigurării persoanelor cu dizabilități de a se bucura de drepturile omului și libertățile fundamentale pe baze egale cu ceilalți.

<sup>5</sup> (Articolul 29(iii) a Convenției Națiunilor Unite pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități; cf. art. II.2 de mai sus și Codul, art. I.4.b).